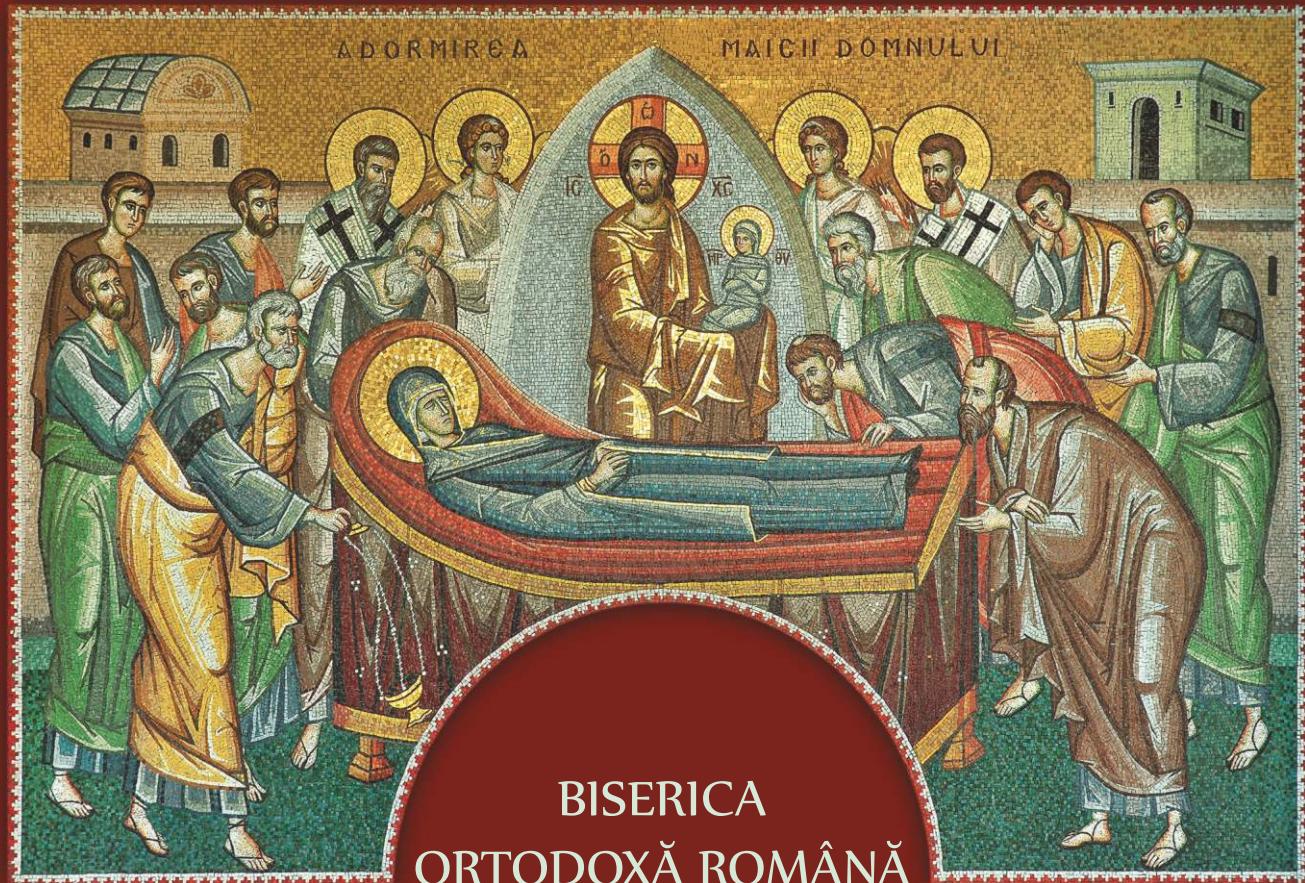

PR. DAN HOGNOGI

ARHID. NICOLAE BALAN

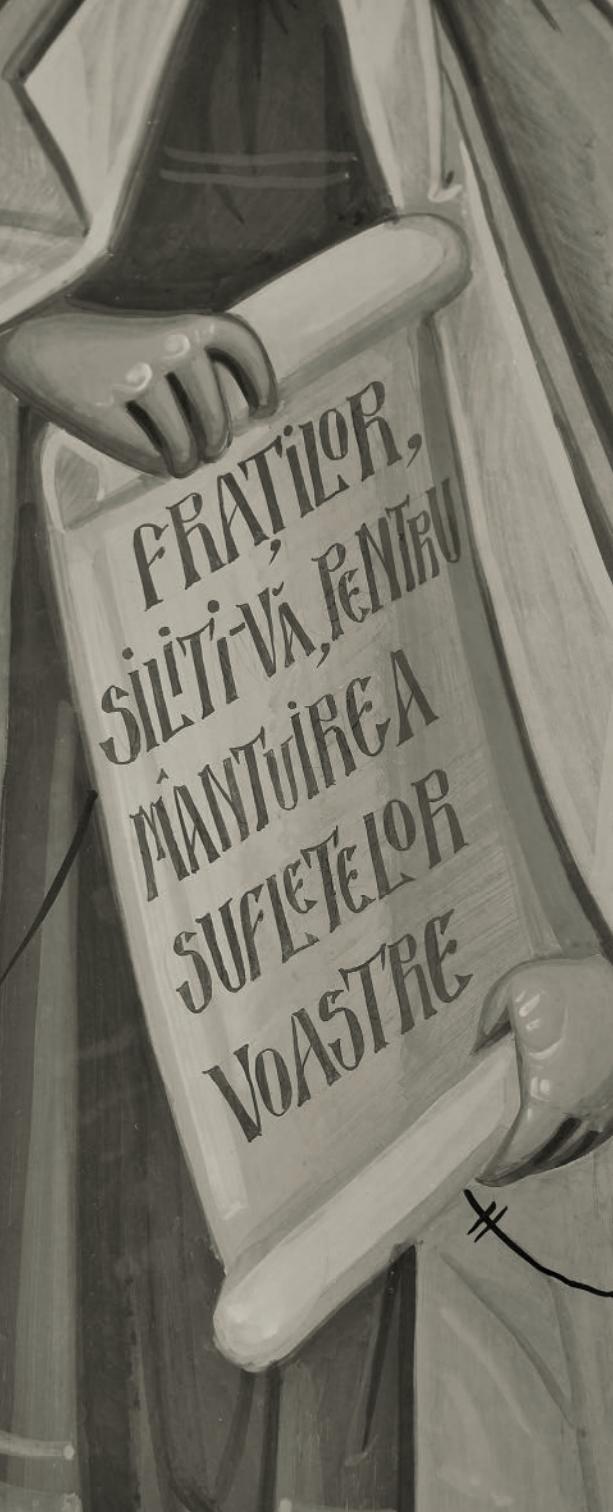
BISERICA
ORTODOXĂ ROMÂNĂ
„ADORMIREA MAICII DOMNULUI”
MĂNAȘTUR, CLUJ-NAPOCA

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
„ADORMIREA MAICII DOMNULUI”
MĂNĂȘTUR, CLUJ-NAPOCA

Referenți științifici:

Pr. conf. univ. dr. Marin Cotețiu

Arhim. pr. univ. dr. Teofil Tia

Această lucrare a fost publicată în format fizic
la Editura Renașterea, Cluj-Napoca, în anul 2021.

ISBN 978-606-37-1657-7

Copertă, fotografie, design: Ovidiu Muraru

Colaboratori: Anamaria Lupu

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Director: Codruța Săceleean

Str. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro>

PR. DAN HOGNOGI

ARHID. NICOLAE BALAN

**BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
„ADORMIREA MAICII DOMNULUI”
MĂNĂSTUR, CLUJ-NAPOCA**

Apărută cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2022

CUPRINS

„DE TE VOI UITA, IERUSALIME,
UITATĂ SĂ FIE DREAPTA MEA”

- 7 -

ISTORICUL PAROHIEI
„ADORMIREA MAICII DOMNULUI”
- 9 -

PAROHIA „ADORMIREA MAICII
DOMNULUI” – ZIDURI ȘI ZIDIRI
- 17 -

IMAGINI DOCUMENT CU
PICTURA VECHE A BISERICII
- 20 -

SCURTĂ PREZENTARE A
PROGRAMULUI ICONOGRAFIC
- 27 -

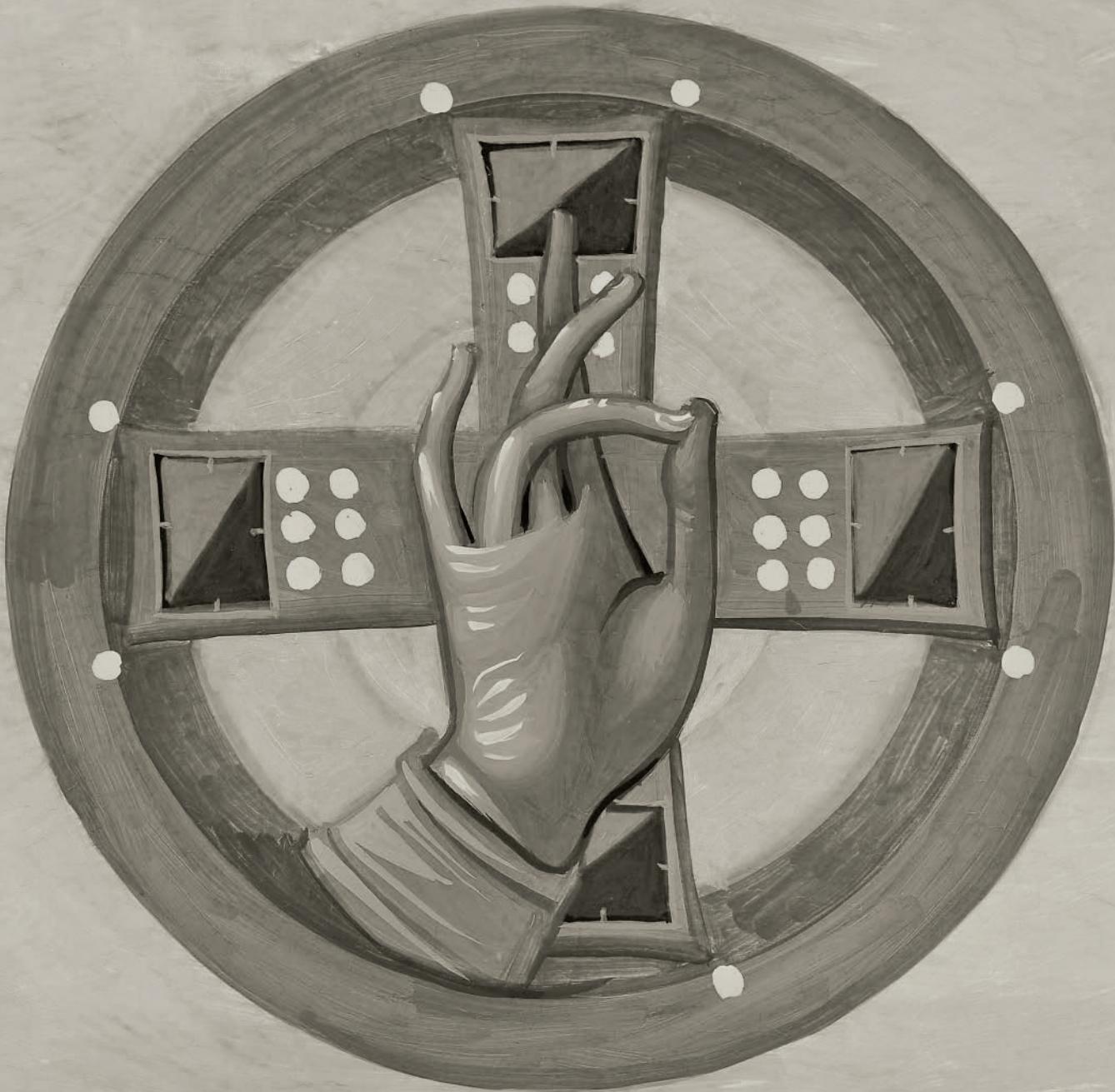
TURLA
- 32 -

ALTARUL
- 44 -

CICLUL ISTORIC
- 56 -

CICLUL DOGMATIC
- 86 -

RUGĂCIUNEA TUTUROR SFINȚILOR
- 96 -

*„De te voi uita, Ierusalime,
uitată să fie dreapta mea”*

(Psalm 136,5)

Au și albumele importanță lor. În imagini adună, pe lângă frumusețea artistică, multime de amintiri pe care le retrăim privind realizările înfăptuite cu ajutorul lui Dumnezeu.

Așa se întâmplă și cu acest album lansat cu prilejul resfințirii bisericii „Adormirea Maicilor Domnului” din Mănăstur. Ne aducem aminte de ctitorii și binefăcătorii bisericii, ne aducem aminte de pleiada de preoți de marcă ce au slujit aici și ne aducem aminte de mănăsturenii categorici în fermitatea lor, care sunt o mândrie a Clujului.

Istoricii îi vor aminti pe toți, noi ne bucurăm de lucrările de restaurare și pictură ce s-au săvârșit acum, pe vremea părintelui protopop Dănuț Hognogi, artistul plastic al picturii fiind părintele Nicolae Balan. Icoanele frescelor sunt locuri ale unor prezente harice. Fiecare în parte ne aduce aminte de un moment din istoria mânăstirii sau de un sfânt care ne servește de exemplu.

Apostolul Pavel, stimulând memoria noastră, ne zice: „*Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăbit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința*” (Evrei 13, 7). Credința lor „lucrătoare prin iubire” (Galateni 5, 6) este pentru noi mobilizatoare.

Locuitorii cartierului Mănăstur, cum spune Proorocul David, nu-și pot uita biserică lor care le este Ierusalim duhovnicesc. Ea îngemănează și eforturi și amintiri. Ctitorilor și binefăcătorilor bisericii acesteia le dedicăm versurile pe care Tudor Arghezi le dedica „poetului necunoscut”: „*Altarul ca să fie și pietrele să ţie/ Cer inima și viața zidite-n temelie*”.

†ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Istoricul Parohiei „Adormirea Maicii Domnului”

Parohia „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj-Napoca se circumscrie geografic aproximativ în hotarele vechiului sat Mănăștur, astăzi cel mai mare cartier al municipiului Cluj-Napoca.

Satul Mănăștur este atestat documentar în secolul al XIII-lea, dar sunt dovezi care ne sugerează rădăcinile sale mult mai adânci în istorie.

Deși nu avem date despre organizarea bisericească de aici din acele vremuri, prin analogie, putem să mărturisim că românii de la marginea cetății Clujului aveau Biserică, preoți slujitori și aparțineau canonic de ierarhia ortodoxă de dincolo de munți, de vreun horepiscop sau de mănăstirea din Perii Maramureșului, aşa cum însuși hramul Bisericii ne-o sugerează.

Din scrisoarea¹ adresată regelui Sigismund în anul 1656, de Conrad Iacob Hildebrandt, care a însoțit solia suedeza trimisă de regele Gustav

în Transilvania la principalele Rakotzy Gheorghe II pentru a încheia alianță cu acesta împotriva Poloniei, rezultă că în Mănăștur exista la anul 1656 o biserică bine organizată, un preot pentru românii ortodocși de aici și o casă parohială.

Confirmarea celor mai sus menționate o face inscripția de pe o piatră funerară: „Aici zace Aneta Bodea, fiica preotului, 1721” și „Pomenește Doamne pe adormitul robul tău Andrei Elici și Ion întru împărăția Ta. Amin. / Fiind acestora părinți Pascu Simion și Irina / au ridicat aceasta Sfântă cruce / An 1754, sep. 5 zile”².

Importanța acesteia rezidă și în informația că tatăl Anetei Bodea a fost primul preot cunoscut care a deservit la biserică de aici, fără să știm dacă la data decesului ficei sale era sau nu în viață.

La sfârșitul secolului al XVII-lea, negustorii

macedo-români Pavel din Macedonia și ginelele său Gheorghe Cristofor Literatul construiesc o mănăstire în preajma orașului Cluj, în satul Mănăstur. În sinodul ținut la Alba Iulia la 17 iunie 1696 li se recunoaște calitatea de ctitor³ din partea mitropolitului Teofil.

Uniatismul și frământările religioase ce au avut loc în Transilvania după anul 1700 nu le-au fost străine mănăsturenilor. În deceniu al treilea al secolului al XVIII-lea, 469 de români ortodocși din Mănăstur trec la religia greco-catolică, împreună cu biserică, în scopul obținerii dreptului de emancipare națională. În 1723 este menționat ca protopop de Mănăstur Toma (Szvidovias?), care apare în documente în calitate de martor al donației unui minei⁴. Cinci ani mai târziu, apare ca inculpat și „condamnat de sinodul general și pedepsit cu înlăturarea din funcție datorită gravelor excese pe care le-a comis”.

În anul 1733 în urma conscripției făcute din dispoziția episcopului Inochentie Micu Klein, în Mănăstur erau sediul protopopesc, o biserică și casa parohială. Biserică era deservită de doi preoți: Vasile, protopop, și Precup⁵. În anul 1756 îl găsim protopop al Mănăsturului pe Teodor Meheși (1756-1795)⁶.

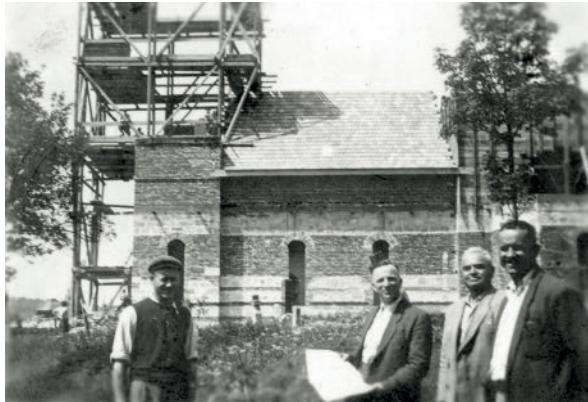
În 28 martie 1848 în casa parohială s-a ținut o consfătuire a fruntașilor români condusă de Florian Micaș și Iosif Hodoș.

Între anii 1845-1893 sunt consecnați ca preoți Grigore Lobonț, căruia i-a urmat Nicolae Pop (1845-1893), iar între anii 1893-1948 Valeriu Pop și Clemente Pandrea⁷.

Numărându-se între cei 38 preoți greco-catolici semnatari ai actului de revenire la Biserica Ortodoxă din octombrie 1948, preotul Emil Mureșan este numit paroh al Parohiei „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj Mănăstur.

De numele preotului Emil Mureșan se leagă ridicarea actualiei Biserici parohiale⁸. Între anii 1950-1961 prin grija și sub supravegherea sa, cu contribuția financiară a mănăsturenilor și a ajutoarelor aduse de la București s-a construit actuala biserică. Ea este construită din beton și cărămidă, în stil bizantin, sub formă de cruce, având două turnuri, unul în față și celălalt pe cupola centrală. A fost pictată de către pictorii Cornel Cenan și Ioan Gavrilă. Vechiul iconostas datează din anul 1754 și provine de la Capela Episcopiei Greco-Catolice, astăzi aflându-se în custodia Mitropoliei Clujului. Acesta cuprinde 35 de icoane ce reprezintă prorocii, apostolii, apóstolice împărătești.

Biserica a fost sfântită de la 1 octombrie 1961 de către episcopul Teofil Herineanu. Preotului Emil Mureșan ii urmează pentru o scurtă perioadă Mircea Giurgiu (1972 - 1977), Augustin Suciu (1974 - 1980), Ioan Sâncrăian (1977-1979) și Ioan Pop (1978 - 1980).

Vreme de trei decenii preot paroh a fost Matei Popovici (1979 - 2010).

Preoți slujitori au fost: Iosif Ungur (1980 - 1986), pr. prof. dr. Stelian Tofană (1983 - 1990), Dorin Șova (1987 - 2010).

Actualmente, parohia este slujită de: pr. dr. Hognogi Dănuț Liviu – paroh, pr. Vasile Roman, pr. Prof. Dr. Dorin Ielciu, care dezvoltă în „tinda Bisericii” mai multe programe pentru copii și tineret.

Note

¹ „Preoți ortodocși folosesc un instrument de lemn, pentru a chema pe credincioși la biserică, adică o scândură de lemn de 4 coți, groasă de 2-3 degete și lată de $\frac{1}{2}$ cot, dată bine la rindea, fără crăpături și fără găuri, pe care o bat astfel cu mâna stângă, încât scoțând tonuri, când pline, când grave, când ascuțite, când dure, când rare, produc o melodie foarte plăcută, după toate regulile muzicale. Așadar, când vor să dea semnalul pentru venirea la biserică, ortodocșii folosesc clopoțe de lemn (toaca). Am auzit întâia oară bătându-se toaca și apoi am văzut-o de aproape în ulița Mănăsturului din preajma Clujului, căci după ce dădea semnalul cu toaca, obișnuiam adesea să mergem și noi la popa, care-și avea locuință în curtea bisericii și să asistăm la slujba bisericească. Toaca era atârnată la mijloc cu un lanț de zidul bisericii. În această scândură bătea preotul în mod șican, cu un ciocan de lemn, odată o bătaie tare, pe care apoi înmulțea bătaile și la urmă bătea atât de tare și de des, încât sunetul se subția din ce în ce, până nu se mai auzea deloc. Această muzică din toacă de lemn nu era neplăcută urechilor. Așa ceva am auzit în Moldova... îndeosebi la Iași și Suceava” – în *Călători străini despre țările române*, vol. V îngrijit de Maria Holban, Editura Științifică, 1973, p. 594.

² Prof. Dumitru Mureșanu, Prof. Emil Albu, *Monografia Mănăstirului. Din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, 1996, p. 213.

³ St. Meteș, *Mănăstirile Românești din Transilvania și Ungaria*. Vezi și pr. Liviu Hognogi Dănuț, *Lăcașuri monahale ortodoxe din Transilvania până la începutul secolului al XIX-lea (zona sud-someșeană)*, Editura Karuna Bistrița, 2009.

⁴ Greta Monica Miron, *Biserica Greco-Catolică din Comitatul Cluj în secolul al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, 2007, pp. 56-57.

⁵ Greta Monica Miron, *op.cit.*, p. 56 și Prof. Dumitru Mureșanu. Prof. Emil Albu, *Monografia Mănăstirului. Din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, p. 214.

⁶ A fost fiu de iobag, absolvent al Colegiului Iezuit din Cluj, apropiat al scaunului episcopal de la Blaj. A avut o familie numeroasă din care i-a urmat ca succesor Avram Meheși (1795-1803), cunoscut pentru bunele sale sentimente patriotice și Fundația ce i-a purtat numele, „Avram Meheși”. Un alt fiu al protopopului Teodor Meheși a fost Iosif, cel care a ajuns secretar a Cancelariei aulice a Transilvaniei din Viena. El a mijlocit înaintarea Suplexului românilor la împărat (1791).

⁷ În interiorul altarului Bisericii „Adormirii Maicii Domnului” pe peretele dinspre răsărit se află o placă inscripționată cu numele unora dintre slujitorii altarului: „Aici zac oseminte preoților și familiilor lor: Grigore Lobonțiu, Iosif Lobonțiu, Nicolae Pop, Valer și Valeria Pop, Beniamin și Cornelia Rusu, Emil și Maria Pop și preot Valer Muste”.

⁸ S-a născut la 28 noiembrie 1906 în localitatea Bârsău Mare, pe Someș. După absolvirea teologiei și căsătorie a fost hirotonit preot la 2 noiembrie 1930, activând pentru o scurtă perioadă (1 ianuarie 1931 - 1 martie 1931) la parohia Borșa Clujului. Începând cu 1 martie 1931 a fost transferat la Dăbâceni, Dej – unde și-a desfășurat activitatea preotească până la 15 aprilie 1948, cu excepția perioadei Dictatului de la Viena, când a fost expulzat în România. Din 15 aprilie 1948 până la 1 martie 1949 îl găsim preot în satul natal Bârsău Mare. Numărându-se între cei 38 de preoți greco-catolici semnatari ai actului de revenire la Biserica ortodoxă din octombrie 1948, preotul Emil Mureșan a fost numit la Parohia „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj – Mănăstur (1 martie 1949 – 12 martie 1972) până la pensionare.

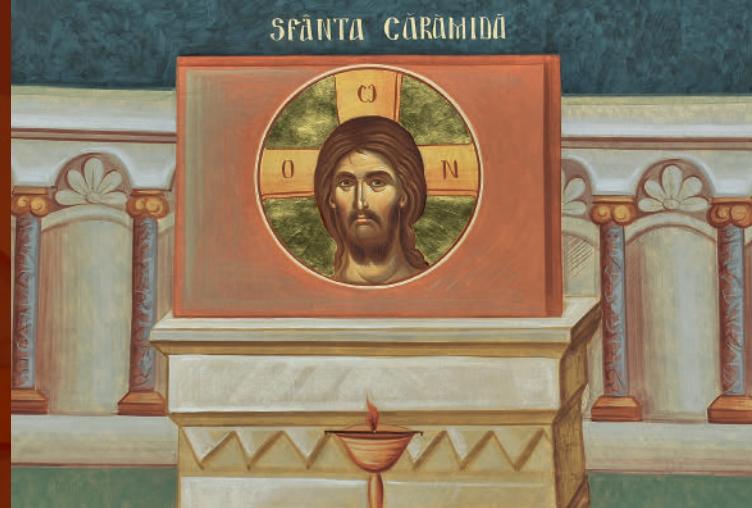

Parohia „Adormirea Maicii Domnului” – ziduri și zidiri

„Popoarele spune-se că dispar
Când nu mai pot
Să se roage”.
– Ioan Alexandru, *Imnele Maramureșului*

Atreia biserică atestată documentar a mănăsturenilor s-a ridicat în perioada anilor 1950-1961. Prima pictură care a împodobit sfântul lăcaș a fost executată de către pictorii Cornel Cenan și Ioan Gavrila, iar ca iconostas folosindu-se vechea catapeteasmă aflată astăzi în custodia Muzeului Mitropoliei Clujului. După o jumătate de veac, având în vedere degradarea bisericii în ansamblul ei, în anul 2010, am primit ascultarea de a rectitori această veche vatră de spiritualitate românească, drept pentru care a urmat un deceniu de împreună lucrare, 2011-2021.

Lucrările execute în această perioadă au fost ample și au cuprins renovarea totală a edificiului, culminând cu împodobirea

bisericii cu un nou iconostas – icoanele fiind realizate de pictorul George Romila, cu pictură murală în tehnica *a fresco* – realizată de o echipă formată din pictori: Bogdan Rednic, Adrian Sicoe, Claudiu și Dumitru Mihailă, coordonată de arhidiacon Nicolae Balan. Mozaicul din pridvorul exterior al bisericii a fost executat de către Anca Mihailă.

De ce acest demers? Mai întâi, din evlavie față de Maica Domnului, cea care a făcut începutul mântuirii noastre, pe care am simțit-o mereu grabnică mijlocitoare și care este ocrotitoarea acestei Biserici parohiale. A doua motivație se leagă de respectul față de trecut, de rădăcini, Biserica fiind „Maica neamului românesc”, iar, în cazul de față, această biserică este maica tuturor bisericilor cartierului Mănăstur. O altă motivație se leagă de prețuirea față de zestrea primită de la vechii mănăsturenii, cei care imediat după cel de-al doilea Război Mondial, în plină epocă sovietică și într-o gravă penurie

finanțiară, cu palmele lor bătătorite și cu carele trase de boi, dar mai ales cu dragostea, au ridicat această măreată biserică. Dacă ei au ridicat-o, avem minima obligație morală de a o împodobi aşa cum și ei și-ar fi dorit să o facă. Nu în ultimul rând, amintim de motivația care reiese din responsabilitatea față de ascultarea încredințată de ierarhii noștri.

Părintele Rafail Noica spune că „Ortodoxia seduce, nu convinge”, și asta prin frumos și taină, pentru că, aşa cum spunea Dostoievski, „frumusețea va măntui lumea”. Cum seduce această biserică? Prin arhitectura sa, iar astăzi, prin iconostasul artistic traforat în lemn de tei și prin icoanele și fresca ce împodobesc interiorul bisericii. Apoi, prin viața liturgică și programele care sunt specifice parohiei noastre și care pregătesc biserică de mâine. La streașina acesteia trăim mereu în paradoxul liniștii cimitirului și a efervescenței glasului tinereții. Menționăm, în al treilea rând, împletirea firească aici a culturii și a cultului, prin lansări de carte, prelegeri ale unor personalități, concerte de muzică sacră și profană. Nu în ultimul rând, subliniem parteneriatele prolificе dintre parohia noastră și școală, ca și cele cu comunități din mediul rural, materializate prin concerte, scenete, caravane filantropice și sanitare, tabere și burse.

Așadar, socotim că revigorarea vieții parohiei „Adormirea Maicii Domnului” nu îmbracă doar haina administrativă, ci se întrupează în toate aspectele vieții credincioșilor parohiei noastre, din această epocă postmodernă.

Paroh, pr. dr. Dan Hognogi

IMAGINI DOCUMENT
CU PICTURA VECHE

DOMINE - OH NU AM CINE SĂ MĂ POGORE ÎN SCAL-
DATOARE CIND SE TUBURA APS. - PINA VÎN EU -
AUTU ÎNAINTEA MEEA SE POGORA
ZISUL ISUSSI: IUSI LA SCOLA - IATI PATUL TAU SI UMBLA
- IOAN 8:12

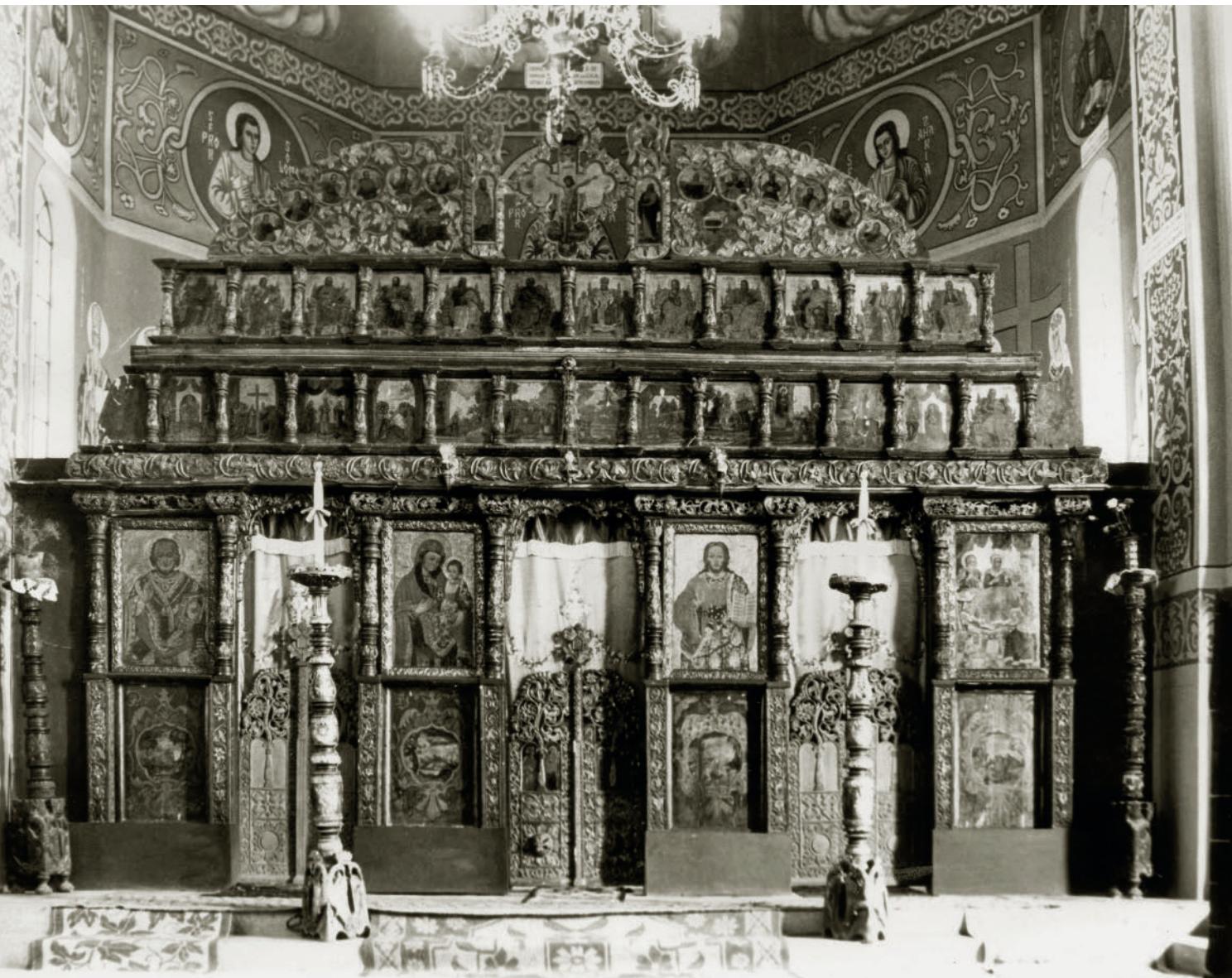

ISUSS A ZIS: ZAHEE GRĂBESTE DE TE POGORA
CĂCI ASTAZI IN CASA TAMĂ SE CADĂ SĂ RĂMIN.
LUCA 9:13

DE AI FI STIUT DARUL LUI DUMNEZEU SI CINE
ESTE CEL CE TI A ZIS. DA MI SA BEAU' AI FI CERUT
TU DELA DINISUL SI TI AR FI DAT APA VIE
- IOAN 4:7-10

Scurtă prezentare a programului iconografic

În vechime Dumnezeu S-a revelat pe Sine lui Moise pe Muntele Sinai. Tot atunci I-a descoperit și modelul cortului în care urma să se săvârșească cultul divin. După așezarea în Pământul Făgăduinței, a fost construit templul sfânt de către Solomon, fiul lui David, iar în ziua sfîntirii zidirii celei noi, un nor luminos, de o frumusețe nepământească, s-a pogorât și a învăluit-o, adăugând frumuseții celei pământești o splendoare de dincolo de ceruri. Acest templu a fost dărămat de babilonieni, apoi rezidit și iarăși distrus de romani. Însă Cuvântul lui Dumnezeu, cu care a vorbit Moise pe Sinai, era deja întrupat „S-a făcut trup” (*In. 1, 14*) odată pentru totdeauna, iar trupul Lui omenesc era, de-acum, adevăratul Templu. De la templul cel vechi a rămas planul esențializat, peste care generațiile de meșteri creștini au așezat noi straturi de frumusețe filocalică, în timp ce bisericile continuau să poarte lăuntric structura originară revelată.

Arhitectura și iconografia unei biserici creștine a fost înțeleasă de către Părinți având ca temei Întruparea Logosului divin. Deși variată ca formă, planimetria bisericii este întotdeauna împărțită în altar și naos, pronaosul fiind prezent adesea, însă nu în mod obligatoriu. Evoluția arhitecturii bisericești în țara noastră a dus la utilizarea frecventă a planului triconc, care arată ca o cruce formată din absida altarului și două abside laterale ale naosului, pronaosul dreptunghiular prelungindu-se în partea opusă altarului. Acesta este și cazul *Bisericii Adormirea Maicii Domnului* din Mănăștur. Particular, absidele acestei biserici sunt poligonale datorită modului de construire a boltilor care sunt din lemn.

Fiecare parte a spațiului liturgic are o funcție practică clară și o semnificație simbolică aparte. Iconografia ilustrează și potențează valențele simbolice ale fiecărei părți și are rolul de a

unifica aceste înțelesuri. Biserica este văzută ca o oglindire a lumii întregi, văzute și nevăzute, sensibilă și inteligeabilă. Lumea sensibilă, corporală, este simbolizată de naos, iar cea inteligeabilă, nematerială este simbolizată de altar. Turla este assimilată altarului ca semnificație. Relația și accesul omului către lumea duhovnicească este dezvoltată pe două axe, una verticală, de la concretul pământesc către cerescul lumii angelice și în final către *Hristos Pantokrator*, iar cealaltă orizontală, înaintând din naos către altar, având ca scop împărțirea cu Hristos prin Euharistie. Această relație cu Dumnezeu este dezvoltată în ambele sensuri, Hristos pogorându-se în lume istoric prin Întrupare și în cadrul cultului prin mijlocirea Duhului Sfânt. Trimiterea neîncetată peste om și peste lume a Duhului Sfânt este o formă veșnică de Pogorâre a dumnezeirii în Creație. Această Pogorâre nu se limitează la momentul istoric și nu se finalizează odată cu Înălțarea. Dimpotrivă ea este veșnică, Hristos le promite oamenilor că va fi întotdeauna cu ei, iar la Înălțare nu renunță la omenitatea Sa, ci o înaltă împreună cu El, ducând în trupul Său chiar și semnele cuielor și al sulișei cu care a fost împuns.

Iconografia unei biserici se poate împărți tematic în: *teme teologice sau dogmatice, istorice și liturgice*. Dispunerea scenelor este determinată de funcția liturgică a spațiului. Fiecare scene îi revine un statut particular în acest

context semantic și determină atât modul propriu de a fi al credincioșilor, cât și accesul lor la înțelesul purtat de acestea, invitându-i să-și transfere interesul privirii și al gândirii de la relația cu lumea exterioară către dobândirea unei stări ce face posibilă receptarea mesajului purtător de har. Înțelegând Pantokratorul și prin frumusețea Pogorârii în lume, cupola naosului pe care este reprezentat constituie punctul de pornire pentru citirea programului iconografic al acesteia.

Iisus Hristos Pantokrator este așezat în cupola centrală, apoi cetele îngerești, profetii, apostolii și *Liturghia Îngerească* pe tambur. *Evangheliștii* sunt dispuși în cei patru pandantivi. Este respectată astfel ierarhia etapelor revelației lui

Dumnezeu aşa cum a fost ea dezvăluită mai întâi ierarhiilor îngereşti, apoi profetilor care au beneficiat de viziuni temporare directe și apostolilor ca martori ai Legii celei Noi.

Scenelor legate de Taina Euharistiei și temelor cu caracter liturgic le revine conca altarului. Teme cum ar fi *Rugul lui Moise*, *Jertfa lui Avraam* sau *Împărășirea Apostolilor* stau alături de *Maica Domnului Platytera*, de reprezentarea *slujirii ierarhilor* cu sulurile pe care sunt scrise fragmente din slujba Sfintei Liturghii. Aceste teme pun accentul pe Întrupare în contextul Jertfei lui Hristos.

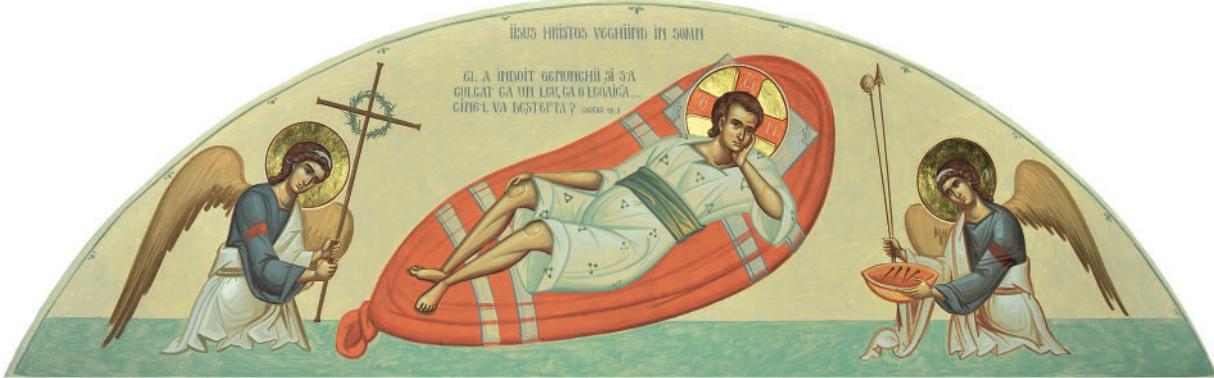
Naosul reprezintă biserică pământească, lumea văzută și programul iconografic pune accent pe Întrupare în context istoric, fiind prezentate teme legate de viața Mântuitorului și a Maicii Domnului, Biserică Biruitoare fiind figurată prin toate categoriile de sfinți reprezentate. Ciclul hristologic este așezat în naos și în pronaos cu accent pe Ciclul Patimilor și al marilor Praznice cum ar fi: *Buna Vestire*, *Năsterea*, *Botezul*, *Schimbarea la Față*, *Intrarea în Ierusalim*, *Răstignirea* și *Învierea*. *Înălțarea și Rusaliile* sunt dispuse la limita naosului cu altarul și chiar în altar, însă cu vedere directă din naos. Al doilea rând de scene ilustrează viața Mântuitorului, accentuând lucrarea Sa pământescă: minunile, vindecările și alte evenimente care au o importanță aparte.

În pronaos iconografia pune accent pe Întrupare în context mariologic: *Maica Domnului Orantă*, cu Pruncul așezat în dreptul pântecelui, uneori înconjurat de o slavă, este imaginea intercesiunii, a funcției mijlocitoare a Bisericii. Scena amplă *Adormirea Maicii Domnului* de la nivelul cafasului completează ciclul marilor praznice.

Medalionul cu *Sfânta Treime* face parte din ciclul dogmatic și exprimă înțelegerea teologică a Bisericii privitor la dogma trinitară exprimată în iconografie.

În registrul inferior, comun întregului ansamblu, cel al Bisericii triumfătoare, al martorilor divinității lui Hristos, sunt prezenți *Sfinții militari*, *Deisis*, *Sfinții Împărați Constantin și*

Elena, alături de alți mucenici, doctori fără de arginți, cuviosi sau alți sfinți mărturisitori. Sfinților care s-au proslăvit pe pământul românesc li se adaugă un mânunchi de părinți duhovnicești, mărturisitori din temnițele comuniste și personalități ale culturii și neamului nostru zugrăviți pe balconul cafasului.

Pronaosul este și un spațiu cu rol funerar și de aceea aici își au locul și teme cu caracter eshatologic. Pe tavanul ce corespunde cafasului este zugrăvit un detaliu din *Judecata de Apoi*, iar pe latura nordică a bolții este reprezentată scena amplă a *Soborului Tuturor Sfinților*, mijlocind către Dreptul Judecător. La intrare, pridvorul exterior adăpostește icoana *Adormirii Maicii Domnului*, hramul bisericii, executată în mozaic.

O scurtă analiză ne permite să trasăm câteva principii directoare pe care le-am folosit în elaborarea programului iconografic al *Bisericii Adormirea Maicii Domnului*.

Prima abordare și cea mai des folosită, este defășurarea spiralică a scenelor pornind de la bolta Turlei Pantocrator și încheind cu șirul sfinților în picioare.

A doua citire ar fi cea a sinapselor dintre difereite teme iconografice, capabile să nuanțeze mesajul teologic purtat de ansamblul pictural. Aceste sinapse sunt cel mai adesea plasate pe axele mari ale bisericii, atât pe verticală cât și pe orizontală, dar și poziționarea *față către față* sau citirea lor în oglindă.

Un al treilea mod în care putem împărți iconografia bisericii se referă la conținutul dogmatic sau teologic, cel liturgic și cel istoric al temelor abordate. Trebuie precizat că aceste trei straturi pot fi suprapuse într-o singură icoană. Acestor trei mari direcții li se adaugă intercalarea unor simboluri care pot contribui la adecvarea mesajului specific al acestui spațiu liturgic.

Unul dintre cele mai cunoscute și influențe comentarii ale Liturghiei bizantine, text ce

apartine Sfântului Gherman, Patriarhul Constantinopolului (†733), care prezintă metafora Bisericii după un model ierarhic, preînchipuind-o în „Patriarhi, așezată pe temelii în Apostoli, mai înainte vestită în Profeti, preaîmpodobită în ierarhi și desăvârșită în martiri”¹, a avut un rol esențial în dezvoltarea programului iconografic; numărul mare de sfinți care acoperă zidurile bisericii, începând cu ierarhii din altar, continuând cu mulțimea de sfinți ai Vechiului și Noului Legământ, exprimă forța cu care Biserica mărturisește întruparea lui Hristos și aşteaptă A Doua Sa Venire.

Această succintă descriere a programului iconografic, care în mare este comun tuturor bisericilor ortodoxe, ne arată că, deși variate ca arhitectură și dispoziție a temelor, bisericile au în comun aceeași unitate a *vederii* care se adapă din izvorul filocalic al unor texte patristice, din imnografia cărților de cult și nu în ultimul rând din Sfânta Scriptură.

¹ Sf. Gherman al Constantinopolului, „Istoria bisericească”, trad. rom. de pr. N. Petrescu, în *Mitropolia Olteniei*, anul XXVI, nr. 9-10, 1974, p. 825.

TURLA

Iisus Hristos Atotputernic îmbrăţișează întreaga creație și trimite binecuvântarea Sa peste lume reprezentată de adunarea liturgică. Veșmintele sale roșu și albastru simbolizează firea omenească și cea dumnezeiască iar aureola crucigeră pe care este scris „oow” – „Cel ce este”, semnifică sfîrșitul dumnezeirii dar și realitatea Întru-pării și răstignirii.

Îngerii care slujesc neîncetat lui Dumnezeu și sunt modele de statornicie sunt prezenți în imediată apropiere a Mântuitorului și în slujirea *Liturghiei îngerești* - ilustrare a imnului Heruvic din Sâmbăta Mare.

Profeții și Apostolii, beneficiari direcți ai revelației sunt zugrăviți în zona mediană a turlei datorită secvențializării cu ferestre a suprafeței picturale.

TOMA

ST. AP.

SIMEON

ST. AP.

ANDREI

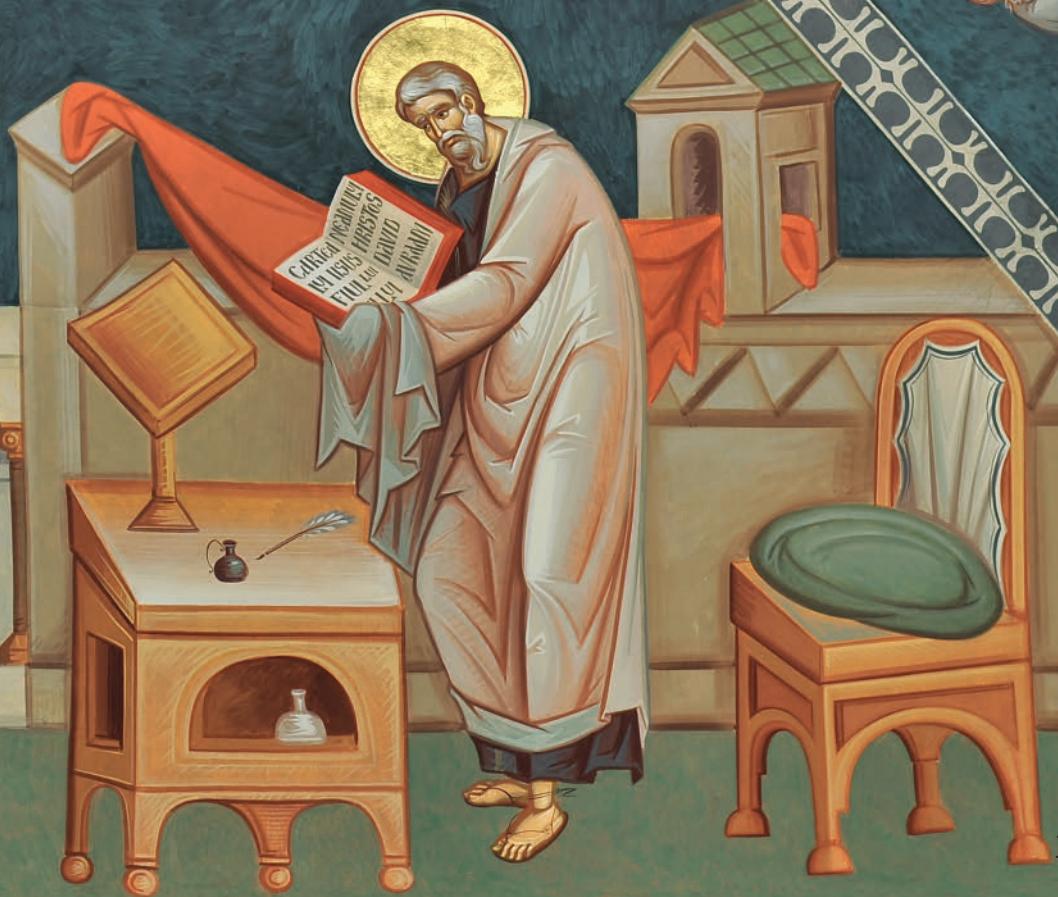

SF. EVANGELIST
IOAN

SF. EVANGELIST
MATEI

SF. EV.
MARCU

SF. EV.
LUCA

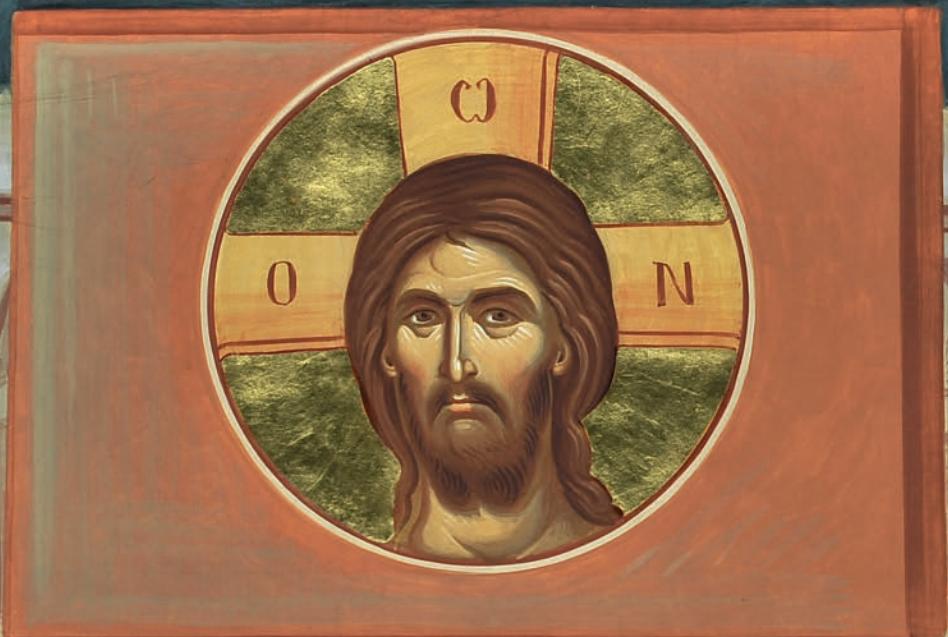
DEARER
MULTI
S A U I
CERC.

DEARER
MULTI
S A U I
CERC.

SFÂNTA MAHRAHĂ

SFÂNTA CĂRĂMIIDĂ

ALTARUL

Altarul sau cerul pe pământ accesibil omului este spațiul marcat de jertfenicul pe care se întrupează Hristos în Liturghie prin sfintele taine. Iconografia accentuează sfințenia și caracterul liturgic al locului prin zugrăvirea *Maicii Domnului Platytéra* – cea mai înaltă decât cerurile, *Împărășirea apostolilor și ierarhilor* ce liturghisesc având-ul în mijloc pe *Iisus Hristos – Împărat și Arhiereu veșnic*.

Alte două scene laterale subliniază sfințenia și caracterul de jertfă al altarului – *Rugul lui Moise și Jertfa lui Avram*.

ÎNALTAREA DOMILULUI

MP

ΔΥ

IMPĂRĂȚEASĂ

CERUBILOR

SE ARA
MIHAI

SE ARA.
GAVRIIL

...CATODARE DE DUMINICII NOI ROBII TAI CI CI CECĂ CE AI STĂPÂNIREC NEBIRILITĂ SUBOBZESTE NE B NOI
...NICĂ PENTRU VOI SPRE ICETAREA PACTELOR.
...BETI DINTRU ACESTA TOȚI. ACESTA EȘTE SÂNGELLE MECI AL IEGI CECI NOI CARA PENTRU VOI SI

SE ICR.
CURĂ DE

IOAN
AUR

IISUS
MARELE

HISTRÓS
ARHIECRELI

SE ICR.

VASILE
CEL MARC

DUMNEZOE
LIE DUMNE
ZEUL NOS
TRU CEDOC
PAINEL CEA
CERESCA
HRANA Z
TOATA LUM
PRC DOMNL
DUMNEZEUL
NOSTRU
IISUS HIR
TOS...

CUSIDE
RISTOR
BUL. CCL
BUN
RISTOR

NIMENI
DINTRE CELI
LECATI CU
PORTELE SI
CU PIACERE
IE TRUESTI
NU ESTE
VREDNIC
SA VIE, SA
SA SE PRO
PIC...

SE.ICR.GRIGORIE

TEOLOGUL

DIMNEZELLE
CEL SFÂNT.
CARELE ÎN-
TRU SFINTI
ODIHNESTI
CEA CE CU
GLAS ÎNTRE
IT SFÂNTESTI
LAUDAT DE
SCRA FILII...

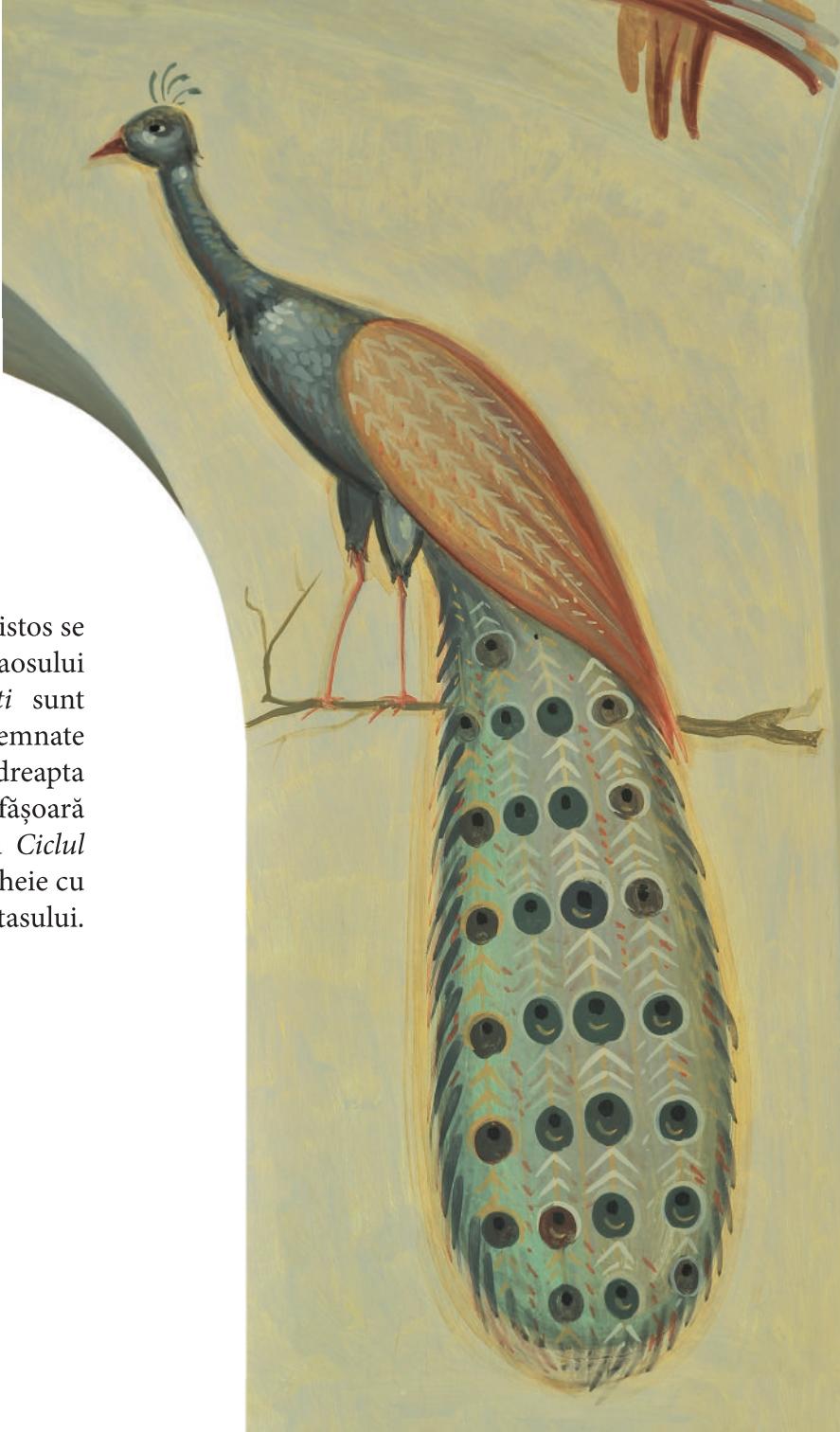

HISLIS
MARCLE

HRISTOS
ARHICREL

CICLUL ISTORIC

Ciclul istoric al vieții Mântuitorului Hristos se întinde pe zona mediană a perețiilor naosului și pronaosului. Praznicele *împărătești* sunt ilustrate alături de alte *minuni* consemnate în Evanghelie. Citirea lor începe din dreapta iconostasului cu *Buna Vestire* și se desfășoară pe toată partea sudică continuând cu *Ciclul patimilor* de pe peretele nordic și se încheie cu *Înălțarea și Rusalile* de deasupra iconostasului.

BUNA - VESTIRE

SF. ARHANGEL
GAVRIIL

ΜΠ ΘΥ

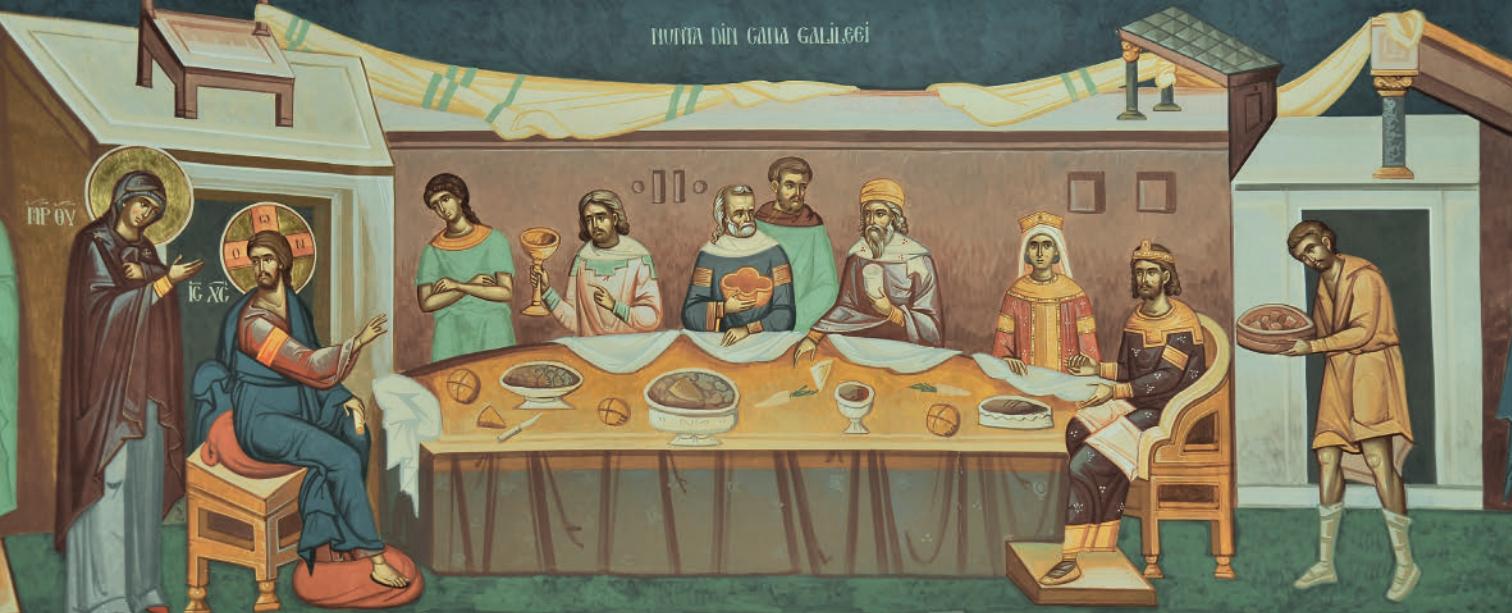

HRİSTOS PREFĂGÂND APA ÎN VIN

HISTORIA DIN CĂSU GALILEI

ÎNMULȚIREA PÂMĂLOR

PILDA SAMARINGANULUI MILOSTIV

ÎNVIEREA LUI LAZĂR

IC XC

INTRAREA ÎN IERUSALIM

IC XC'

SPĂLAREA

PICIOARELOR

CINA CEA DE TAINĂ

RUGĂCIUNEA DIN GRĂDINA
GHETSIMANI

IUDA VÂNZÂNDU-L PE IHRISTOS

JUDECATA LUI PILAT

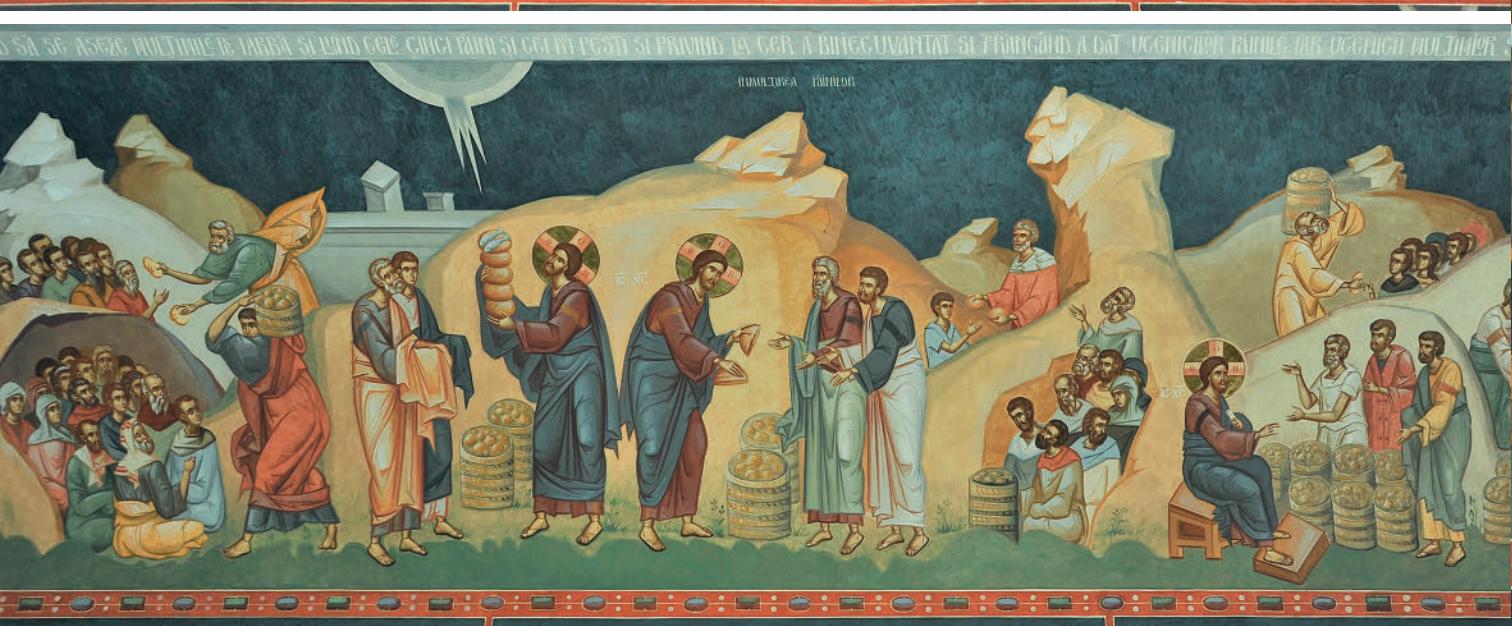

ADORARE

Maicii Domnului

DISTE SI DE TINE INDULCINDU-SE IN CURATIE SI SFINTENIE CU BUCURIE DANTUISTE HORA CEA NESFARSITA

SOBORUL

TUTOROR SPINTILOR

CICLUL DOGMATIC

Temele dogmatice marchează axele principale ale bisericii prin plasarea reprezentărilor cu *Maica Domnului*, *Sfânta Treime* sau cele ale Mântuitorului Iisus Hristos ca *Pantokrator*, *Hristos în Slavă la A doua venire* ori *Hristos Emmanuel*.

SE. ARH.
MIHAIL

IMPĂRĂTEASA

CERURILOR

SE. ARH.
GAVRIIL

ZAMISLIND FARA DE ARDERE, MAICA LUI DUMNEZEU IUBIȚĂ

MAIȚINA IUBIȚĂ A DOMNULUI

GUMOS

SĂNĂTOU

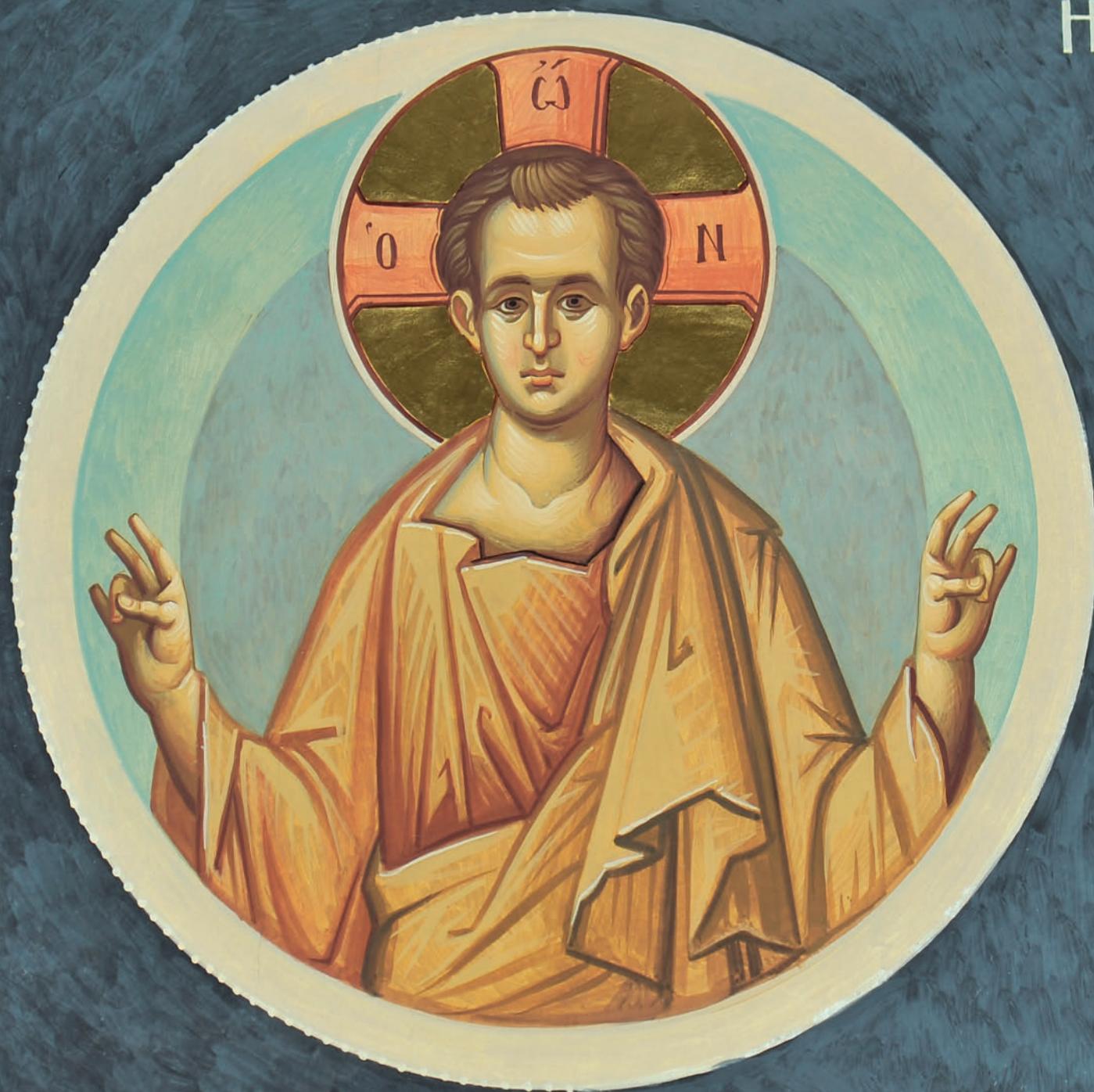
CE ÎNTELEPCIUNEA SI CUVÂNTUL ÎN PÂNTECETĂ *

PRE

SPÂNTA TREIME

HRI

ÎIUSU HRISTOS VEGHIIND ÎN SOMN

EL A ÎNDOIT GENUNCHII ȘI SA
GULCAT CA UN LEU, CA O LEOAICĂ...
CÎNGEL VA DEȘTEPTA ? FACTERE 49:9

PRINESTE
ERGACIUNI
CA MARICII
TALE
MILOSTIVE

PRINESTE
PE ROBII
TALI, SACRA
INDU SE
SI LE DAS
KURESC
KERTO
RE

SF. PROROC

ilie

DOAMNE,
DUMINZEUL,
LUI AVRAM ISAAC
SI ISRAEL, FA SA SE
CUNOASCA ASTAZI
CA TU ESTI DUMINZEU
IN ISRAEL.

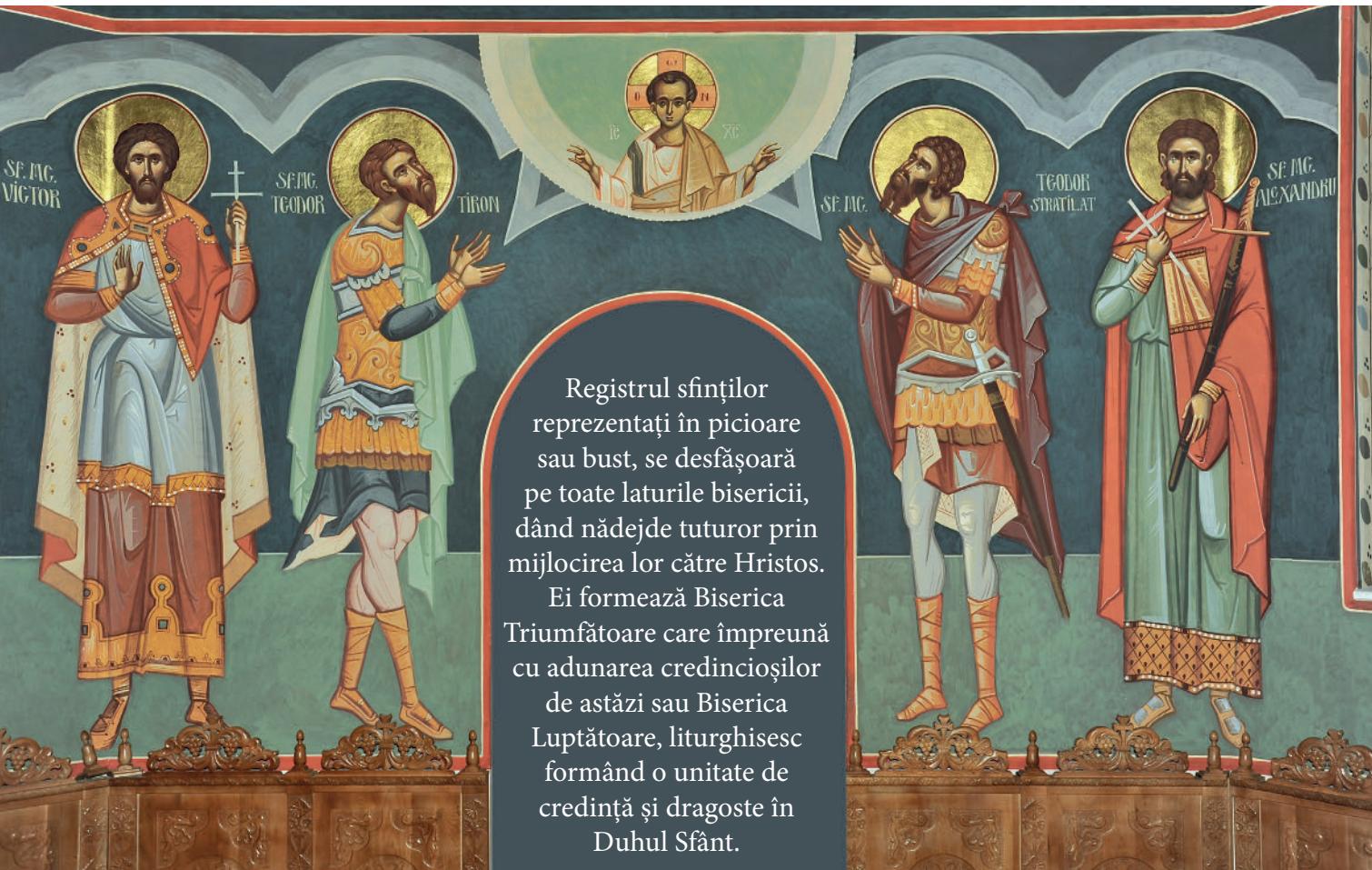

SF.
PROROC

IOAN
BOTEZĂTORUL

RUGĂCIUNEA TUTUROR SFINȚILOR

Registrul sfinților reprezentați în picioare sau bust, se desfășoară pe toate laturile bisericii, dând nădejde tuturor prin mijlocirea lor către Hristos.

Ei formează Biserica Triumfătoare care împreună cu adunarea credincioșilor de astăzi sau Biserica Luptătoare, liturghisesc formând o unitate de credință și dragoste în Duhul Sfânt.

SF. CUV.
CEL

ANTONIE
MARE

SF. CUV.
CEL

SAVA
SPINJAT

SF. CUV.
CEL MARE

EFTIMIE

„NU TE AMĂGI,
CU ÎNBUDEA-
REA PRINCESE-
LUI, CACI
SUPOZIREA
IMPRECĂU CU
ÎNFRÂMAREA
II SUBJUGA
PE DEMONI.”

„CEL CE
SĂA BIRUÎT
TRONUL ACELEI
REI SĂA BIRUÎT;
DAR CEL CARE
SĂA BIRUÎT îNSĂ,
CU ADEVĂRAT
PĂI PREJUDECA
DE FINE SA
FACUT.”

„PRIMĂR, ARHIMELE
IOASĂTE SUNT
ÎNPECĂREA
CO-FĂTĂR CE PUTE
RUGĂCINAREA,
SĂGETAREA, SPE-
RII CUGETARE
SI ASOLȚAREA
DE ÎNVIINCUZENI.”

SF. CUV
CEL

VASILE
NOU

SF. CUV.
CEL

MAGARIE
MARE

: GUV.

IOAN
SCĂRARUL

SF. GUV.
NOUL

SIMEON
TEOLOG

OSENȚEȚE DIN
TOATĂ LUMEA
PENTRU CA SĂ
TI SE ÎERTE
PREGĂTIE

SF. GUV.

PAISIE
VELICIOVSCHI

SF. GUV.
DE LA

VASILE
MOLDOVITA

SF. GUV.

DIMITRIE
BASARABOV

NATAN

SFÎNTII GUVIOSI DE LA SIGHASTRIA PUTNEI
SILA

PAISIE

SF. MG.
DIN

ANASTASIA
SIRMIIUM

SF. MG.

ioAN

MĂRTURISITORI DIN

TEAÑIȚELE ROMÂNESTI

PETRU TUTEA

P.R. DIMITRIE BEJAN

P.R. ILARION FELCA

NICHIGOR GRAIAN

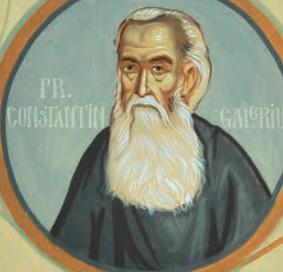
I.P.S. ANATOLIE

VALERIU GĂENCU

MARI DUHOVNIGI

AI ROMÂNIEI

6i

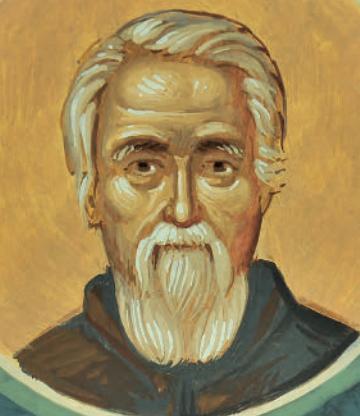
ARHIM
CLEOPA

ilie

PR. PROF.

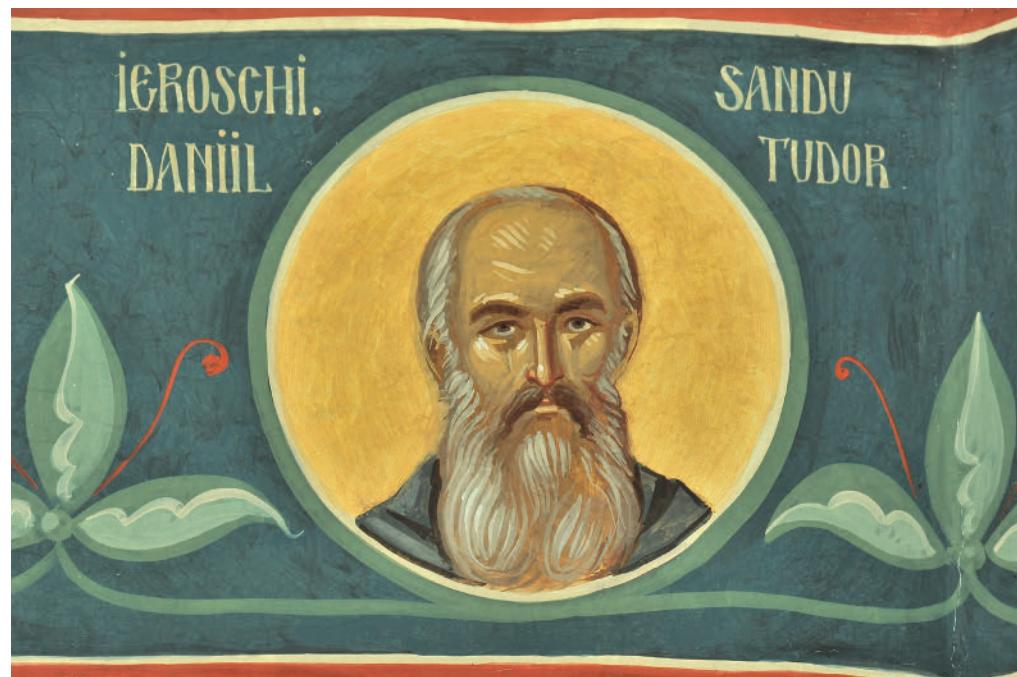
DUMITRU
STĂNILOAE

IEROD.
NICOLAE

STEINHARDT

SFÂNTUL

POSIE

GUVIOȘ

MELODUL

SE PROPHOC

DAVID

VăZUȚU-
TE- DU A-
PeLē DUM
HEZULē,
VăZUȚU-Te
du APeLē..

SF. PROPHOC

ISAIIA

ȘI A DAT
SUFLETUL
SĂU SPRE
MOARTE
ȘI CU CER
FĂCĂTORI

Împărate al veacurilor, Cel
ce nu suferi stricăciune,
Tu ţii în dreapta Ta toate
cărările vieţii omeneşti cu
puterea proniei Tale
celei mântuitoare.

Îţi mulţumim pentru
binefacerile Tale cele
arătate şi cele ascunse,
pentru viaţa pământească
şi pentru cereştile bucurii
ale împărătiei Tale.
Arată-ne şi de acum
înainte mila Ta, celor
care cântăm: Slavă Ţie,
Dumnezeule, în veci!

(Condacul 1, Acatistul de mulţumire
„Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”)

ÎNSEMNARE

CU VREREA TATĂLVII, ȘI CU LUGRAREA FIULUI ȘI CU DEȘAVÂRSIREA D'HUVEI
SFÂNT, ACEASTĂ SFÂNTĂ BISERICĂ, CU HRAMUL "ADMIRAREA MAICII DOMNULE",
ZIDITĂ ÎNTRE ANII 1950-1961 DE PE. PR. EMIL MUREŞAN, A FOST RENOVATĂ CAPITAL,
ÎN PERIOADA 2011-2020, ÎN TIMPUL IPS MITROPLIT ANDREI, PRIN STRÂDAREA PREACOCEP-
NICULUI PĂRINTE BARON, PROTOPOP DAN HOGHOGI, A PREOTILOR SUCIUȚORI IECIU DORIN ȘI ROMAN
VASILE ȘI OSĂRDIA CREDINCIOȘILOR DIN PAROHIE. BISERICA A FOST REPICTATĂ ÎN TEHNICA FRESCĂ
DE PICTORUL ARHİDAC NICOLAE BĂLAN, ÎMPREUNĂ CU ADRIAN S. BOGDAN R. CLAVIU M. DUMITRU M.

SŁUJBA DE RESPINTIRE A SFÂNTULUI LĂCAȘ ȘA OFIGAT ÎN ZIUA DE 26 09 2021
DE CĂTRE IPS MITROPLIT ANDREI, ÎNCURJAT DE UN SOBOR DE ARHİEREI, PREOTI ȘI CREDINCIOȘI.

MULTUMIM BUNULUI DYMNEZIE PENTRU TOATE D'ARURILE SALE CELE BOGATE PE CARE
L'E REVARSĂ ASUPRA NOASTRĂ ȘI L'RUGAM CA PE CTitorii ȘI MILITATORII ACESTEI BISERICI
ȘA-I ROMENEASCA ÎNTRU ÎMPĂRATIA SA, CĂ LUÎ I SE COVINE SLAVĂ ÎN VECI. AMIN.

